

PĒC SENĀTA LIKVIDĒŠANAS 1940.GADA 11.NOVEMBRĪ

Pēc padomju okupācijas 1940.gada jūnijā Latvijas PSR tiesu iekārtu noteica Latvijas Republikas likumi, kuros tika izdarīti atsevišķi grozījumi. Bet 1940.gada novembrī stājās spēkā likums “Par PSRS, savienoto un autonomo republiku tiesu iekārtu”.

1940.gada 11.novembrī tika izdots Augusta Kirhenšteina parakstīts Latvijas PSR Augstākās Padomes prezidija dekrēts “Par Latvijas PSR tiesu sistēmas pārveidošanu”. Atbilstoši šim dekrētam tika likvidēts Senāts, Tiesu palātu pārveidoja par Latvijas PSR Augstāko tiesu, apgabaltiesām grozīja kompetenci atbilstoši PSRS likumiem, bet mīrtiesas pārveidoja par tautas tiesām.

4. Senātu likvidēt.

Pēc Otrā pasaules kara Latvijā darbojās Latvijas PSR Augstākā tiesa un tautas tiesas, apgabaltiesas tika likvidētas. 1958.gada 25.decembrī tika apstiprināti PSRS un savienoto un autonomo republiku tiesu iekārtas likumdošanas pamati, un saskaņā ar tiem Latvijas PSR Augstākā padome 1959.gada 27.novembrī pieņēma likumu “Par LPSR tiesu iekārtu”.

Likums noteica, ka LPSR Augstākā tiesa izskata lietas kasācijas un uzraudzības kārtībā, lietas sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, kā arī lietas, kas saskaņā ar likumu bija piekritīgas Augstākajai tiesai kā pirmās instances tiesai. Augstākā tiesa darbojās šādā sastāvā: civillietu un krimināllietu tiesas kolēģijas, prezidijs un plēnums. Kolēģijas izskatīja lietas kā pirmās instances tiesa, kā arī kasācijas un uzraudzības kārtībā. Prezidijs izskatīja protestus par kolēģiju nolēmumiem, savukārt plēnums – protestus par prezidija lēmumiem.

1981.gada 12.jūnijā tika pieņemts jauns likums “Par Latvijas PSR tiesu iekārtu”, taču tas tiesu sistēmā neko nemainīja. Šis likums bija spēkā līdz 1993.gada 1.janvārim, kad stājās spēkā likums “Par tiesu varu”.

**LATVIJAS PSR
AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA
ZINOTAJS**

ВЕСТНИК Латвийской ССР
ВЕДОМОСТИ ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ЛАТВИЙСКОЙ ССР

**Latvijas PSR Augstākās Padomes
Prezidija
DEKRĒTS**
par Latvijas PSR tiesu sistēmas
pārveidošanu.

Saskaņā ar Likumu par PSRS un savienoto un autonomo republiku tiesu iekārtu, pārveidot Latvijas PSR pašreizējo tiesu sistēmu uz sekojošiem pamatiem:

1. Mīrtiesas pārveidot par Tautas tiesām.
2. Apgabaltiesas pārveidot par tā paša nosaukuma tiesām, kas darbojas uz Likuma par PSRS un savienoto un autonomo republiku tiesu iekārtu 30.—37. pantu pamata.
3. Tiesu palātu pārveidot par Latvijas PSR Augstāko Tiesu.
4. Senātu likvidēt.
5. Noteikt, ka līdz Tautas tiesu ieviešanai Likumā par tiesu iekārtu paredzētā kārtībā, tautas tiesnešus ievēl apriņķu darba jaušu deputātu Padomju izpildu komitejas. Tās arī apstiprina tautas priekšsēdētāju (Tautas tiesām) sarakstus, kurus izvirza darba jaušu sabiedriskās organizācijas un biedrības: komunistiskās partijas organizācijas, arodbiedrības, kooperatīvi, jaunatnes organizācijas, kultūras biedrības, kā arī strādnieku un darbinieku kopsapulces — pa uzņēmumiem, karavīru kopsapulces — pa karaspēka daļām, zemnieku kopsapulces — pa pagastiem un bieži apdzīvotām vietām.
6. Noteikt, ka Latvijas PSR Augstākās Tiesas un apgabaltiesu priekšsēdētājus un locekļus, kā arī šo tiesu tautas priekšsēdētājus ievēl Latvijas PSR Augstākā Padome.

Rīgā, 1940. g. 11. novembrī.

Prof. Dr. A. Kirhenšteins,
Latvijas PSR Augstākās Padomes
Prezidija priekšsēdētājs.

P. Blaus,
Latvijas PSR Augstākās Padomes
Prezidija sekretārs.

УКАЗ
Президиума Верховного Совета
Латвийской ССР
о преобразовании судебной системы Латвийской ССР.

В соответствии с Законом о судебном устройстве СССР, союзных и автономных республик преобразовать действующую судебную систему Латвийской ССР на следующих основаниях:

1. Мировые суды преобразовать в Народные суды.
2. Окружные суды преобразовать в суды того же наименования, действующие на основании ст. 30—37 Закона о судебном устройстве СССР, союзных и автономных республик.
3. Судебную палату преобразовать в Верховный Суд Латвийской ССР.
4. Сенат упразднить.
5. Установить, что впредь до избрания Народных судов в порядке, предусмотренном Законом о судебном устройстве, народные судьи избираются исполнительными комитетами уездных советов депутатов трудящихся. Им же утверждаются списки народных заседателей (для Народных судов), выдвигаемых общественными организациями и обществами трудящихся: коммунистическими партийными организациями, профессиональными союзами, кооперативами, организациями молодежи, культурными обществами, а также общими собраниями рабочих и служащих — по предприятиям, военнослужащих — по воинским частям, общими собраниями крестьян — по волостям и поселкам.
6. Установить, что председатели и члены Верховного Суда Латвийской ССР и окружных судов, а также народные заседатели для этих судов избираются Верховным Советом Латвийской ССР.

г. Рига, 11-го ноября 1940 г.

Председатель Президиума
Верховного Совета Латвийской ССР
проф. д-р А. Кирхштейн.

Секретарь Президиума
Верховного Совета Латвийской ССР
П. Блау.

13 senatori dzīvojuši un miruši trimdā:

Rūdolfs Alksnis
Jānis Balodis
Maksis Ratermanis
Augusts Rumpēters
Pēteris Stērste
Aleksandrs Gubens
Jānis Kalacs
Fridrihs Konradi

Augusts Lēbers
Kārlis Puriņš
Voldemārs Zāmuels
Mintauts Čakste
Pēteris Leitāns

**SENATORU LIKTENĪ
PĒC SENĀTA LIKVIDĒŠANAS**

No Latvijas Senāta dibināšanas 1918.gada 19.decembrī līdz Senāta likvidēšanai tajā bija strādājuši 30 senatori. 1940.gada 11.novembrī dzīvi bija 23 bijušie vai esošie senatori. Viņu tālākais liktenis bija nežēlīgs.

**Tikai 3 senatori miruši
Latvijā:**

Kristaps Valters
Bronislavs Nagujevskis
Jānis Ankravs

**7 senatori miruši
izsūtījumā Sibīrijā:**

Teodors Bergtāls
Kārlis Ducmanis
Jēkabs Grots
Osvalds Ozoliņš
Jānis Skudre
Fridrihs Vesmanis
Fricis Zilbers

**LATVIJAS PSR
AUGSTĀKĀS TIESAS
PRIEKŠSĒDĒTĀJI**

Pirmie Latvijas PSR Augstākās tiesas vadītāji bija Krievijas latvieši Fricis Dombrovskis (priekšsēdētājs) un Emīlija Veinberga (vietniece).

Gandrīz trīsdesmit gadus – no 1956. līdz 1985.gadam – Latvijas PSR Augstākās tiesas priekšsēdētājs bija Boļeslavs Azāns (attēlā). 1985.gadā par Latvijas PSR Augstākās tiesas priekšsēdētāju iecēla tiesnesi Gvido Zemrību. Viņš Augstāko tiesu vadīja Atmodas laikā un pēc neatkarības atjaunošanas līdz 1994. gadam.

